

PERMAKULTURNI VRT – SPODBUJANJE LOKALNE SAMOOSKRBE

Srečanje koordinatorjev ekošol, 14. 11. 2022

Mednarodni center
za samooskrbo DOLE | International Center for
Self-Sufficiency DOLE

Prof. ddr. Ana Vovk

Študirala sem geografijo in zgodovino, se usmerila v pokrajinsko ekologijo z doktoratom na Dunaju in z delom na projektih po Evropi, nato sem se usmerila še v varstvo okolja z drugim doktoratom. Zaposlena sem na Univerzi v Mariboru, poučujem na dveh fakultetah, na Univerzi vodim Delovno skupino za Zeleno prihodnost, na fakulteti sem ustanovila Mednarodni center za ekoremediacije, kjer izvajamo največ Erasmus projekte. Od 2010 imam v Dolah center za samooskrbo z ekosistemsko Kmetijo in centrom vitalnega življenja, namenjen življenju z naravo. Moj izziv je bil: ali obstaja samo en pristop življenja Ali res ne obstaja še kakšna druga, bolj z naravo povezana pot življenja?

**PROF. DR.
ANA VOVK**

**MARIBOR
UNIVERSITY
SLOVENIA**

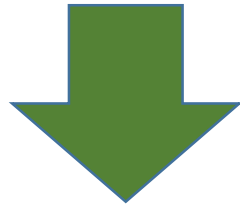
LECTURE
**SELF-SUFFICIENCY
AND SUSTAINABILITY
IN PRACTICE**

ENGLISH TOGETHER
**AKHISAR ANADOLU İMAM HATİP
LİSESİ**

26.10.2022

Izhajamo iz spoznanja,
da se **največ trajno naučimo,**
če **smo aktivno vključeni** in da je **vsebina**
učenja povezana **z realno življenjsko situacijo.**

Skupna značilnost takega učenja je:
interdisciplinarnost,
medpredmetnost, praktični pristopi,
neposredna vključenost,
večja motivacija mladih in trajnost znanja.

Želimo namreč vzgojiti in izobraziti **odgovorne posameznike**, ki bodo že od mladosti v sebi razvili čut do okolja in družbe, do rastlin in živali in **motivacijo in zavedanje**, kako pomembno je postati **odgovoren državljan**. To znanje pa bodo lahko uporabili na študijski in poklicni poti in tako **neposredno prispevali k dolgoživosti družbe in našega planeta**.

Zakaj je pomembna samooskrba?

- Zaradi celovitosti pristopa od pridelave do predelave
- Zaradi varnosti prehrane
- Zaradi dolgoročnosti - zaloge
- Zaradi trajnostnosti – naravno kmetovanje
- Zaradi krožno gospodarskega pristopa - varčevanje
- Iz tržnih vidikov – kot del dohodka
- Iz ekosistemskih vidikov – skrb za naravo
- Zaradi nas, naših potreb povezanosti z naravo
- Zaradi neodvisnosti od zunanjih razmer

PERMAKULTURA - REGENERATIVNI PRISTOP

TEKMOVANJE Z NARAVO

UNIČENJE ZEMLJE

MONOKULTURA

SIROMAŠENJE

PARTNERSTVO Z NARAVO

VAROVANJE ZEMLJE

DIVERZITETA

CELOVITOST

Regenerative*

CO²

H²O

BREZ ORANJA

*In concert with other regenerative practices can help rebuild healthy soil.

Degenerative*

CO²

H²O

ORANJE

*In general this practice leads to degeneration of soil health.

MEŠANI POSEVKI BOGATIJO TLA

Permakultura

- Poleg cilja, da bi pridelali hrano na enostaven način z manj okopavanja in brez kemikalij, je danes cilj permakulturnih ureditev zadrževanje vode v tleh, notranja vodna bilanca in povečevanje kakovosti zemlje
- **Danes je permakultura** kot povezava pridelovanja in predelovanja ter tudi trženja izdelkov, torej je način življenja ne glede na obstoječe naravne pogoje.

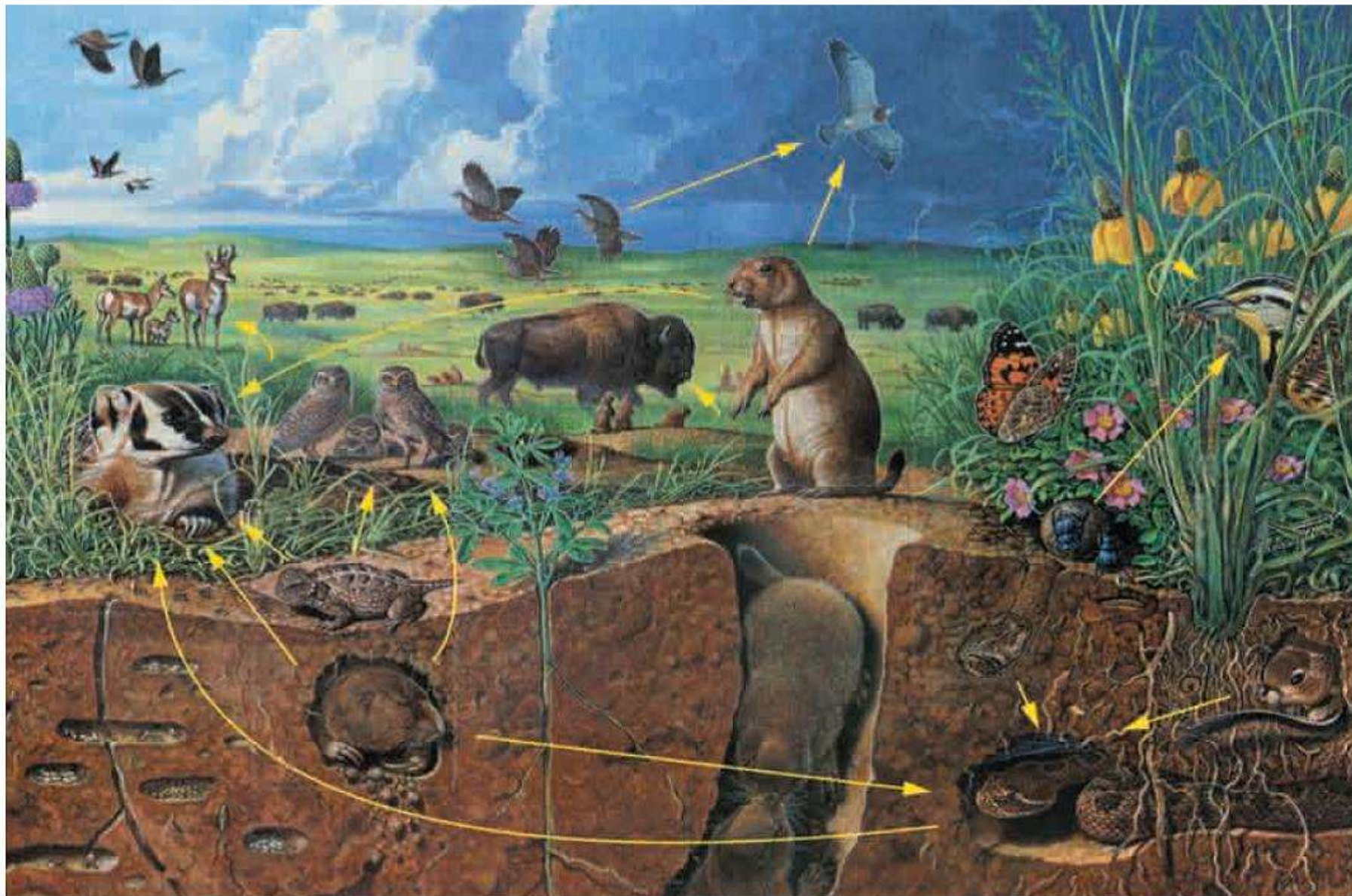
Permakultura pomeni način življenja, ne samo način vrtilkanja ali kmetovanja, saj se s tem sistemom vzpostavljajo trajnostni vzorci življenja in to od ravnanja z vodo, z zemljo, ki upošteva ohranjanje življenja v njej, pa seveda ohranitveni in odgovorni načini pridelave hrane, s poudarkom na lokalno specifičnih rastlinah, ki običajno ne zahtevajo veliko dela.

Permakultura je tudi načini bivanja, saj uporablja trajnostne materiale za bivališča in ponovno rabo materialov.

Koristi energijo zemlje, upošteva strani neba, smer vetrov, smer sončnega sevanja in obstoječo vegetacijo, vključuje divjo hrano.

Permakultura zajema tudi **etični nivo**, ki temelji na pravičnem odnosu do narave in ljudi in presega ozke globalistične okvire.

KLJUČNO JE ZAGOTAVLJATI NARAVNO DELOVANJE EKOSISTEMOV

CELOTEN KROG OD SEMEN DO PLODOV IN NOVIH SEMEN

Zakaj je nujna povezava z naravo?

Ker smo prekoračili planetarne meje!

Planetarne meje, ki jih ne bi smeli prekoračiti, so:

1. kemično onesnaževanje,
2. uporaba gnojil,
3. poraba sveže vode,
4. sprememba rabe zemljišč iz divjih ekosistemov v obdelovalna,
5. izguba biotske raznovrstnosti,

6. onesnaževanje zraka,
7. tanjšanje ozonske plasti,
8. podnebne spremembe in
9. zakisanost oceanov.

Če človeštvo zadrži svoje vplive znotraj teh meja, bodo ekosistemi lahko delovali, če pa se vplivi stopnjujejo čez te meje, tvegamo preživetje na planetu. Kajti trajno izčrpavanje narave ji odvzema sposobnost ohranjanja ravnotežja. **Analize so pokazale, da smo presegli 4 od 9 mejnikov.**

Zemlja je onesnažena s **preveč gnojili, ki razdirajo dušikove in fosforjeve cikle.**

Naravne habitate na kopnem, kot so gozdovi, travniki, barja, **preveč spreminjamo v mrtve ekosisteme.**

Veliko **prehitro segrevamo zemljino ozračje** in vanj spuščamo ogljikov dioksid v prevelikih količinah.

Povzročamo **izgubo biotske raznovrstnosti**, ki več kot stokrat presega normalno izumiranje.

Na Zemlji že zdaj živimo zunaj varnih meja, zato bo okoljska škoda nepredstavljivo še večja, ko se sprožijo domino efekti.

Pustimo naravi, da se sama obnavlja, zato pustimo tam, kjer živimo, divje koticke, ne pokosimo trave takoj, naj zrastejo različno visoke trave, grmišča, pustimo pticam cvetove posušenih rož, omogočimo zemlji, da bo lahko vpijala vodo, zato **ne betonirajmo in ne asfaltirajmo**.

Pustimo naravi, da razvije cele cikle, od semena, cvetov do semen, zato **ne odstranjujmo rastlin**. Dajmo del našega vrta čmrljem, čebelam, divjim opraševalcem, posejmo cvetoče rastline, kjer bodo lahko nabirale žuželke med.

Posadimo drevo, grmičevja, **divje rastline pustimo rasti celotno sezono**, samo tako bomo lahko pomagali naravi.

Naravno kmetovanje je način, ki upošteva naravo in deluje pri načelu prehajanja (ne napredka ali razvoja)

4 glavna načela naravnega kmetovanja so:

1. Brez obdelave prsti: brez oranja in okopavanja
 - korenine, mikroorganizmi in v prsti živeče živali rahljajo prst veliko bolj kot oranje in rezanje prsti
2. Brez gnojenja
 - v prsti potekajo življenjski cikli, gnoj ne podpira rastlin
3. Brez kemikalij
 - Narava je v popolnem ravnovesju in ruši ga človek z obdelovanjem in gnojenjem
4. Brez pletja in zatiranja plevela: vključimo ga v pridelavo

KAKO RAZUMETI, DA ZEMLJE NI TREBA OBRAČATI IN TEHNIČNO RAHLJATI

RAZLIKA MED ŽIVO IN MRTVO ZEMLJO JE V PRISOTNOSTI ŽIVLJENJA

"The big difference between conventional and regenerative agriculture is whether or not you are treating all soil as a living organism that constantly needs to be fed carbon via living plant roots."

-Finian Makepeace
Co-Founder Karthe Ground

VPOGLLED V ŽIVO PRST

Pomen ohranitvenega pristopa kmetovanja

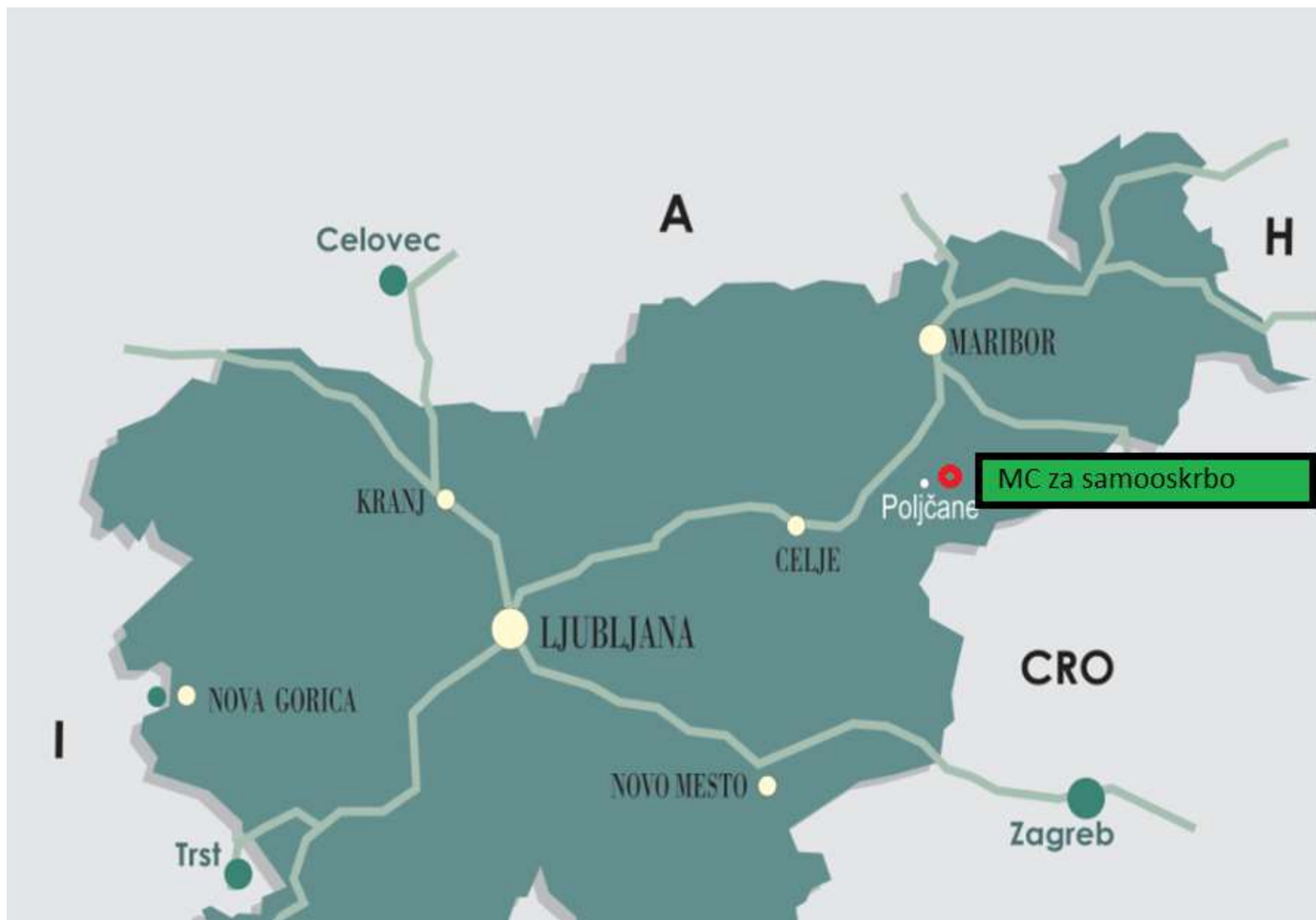

POGLED NA MOŽNE PERMAKULTURNE UREDITVE

**Mednarodni center
za samooskrbo DOLE**

**International Center for
Self-Sufficiency DOLE**

2010

Začetek vzpostavitve Mednarodnega centra
za samooskrbo s permakulturo.

Stanje: MONOKULUTRA, POKOŠEN TRAVNIK 2X LETNO

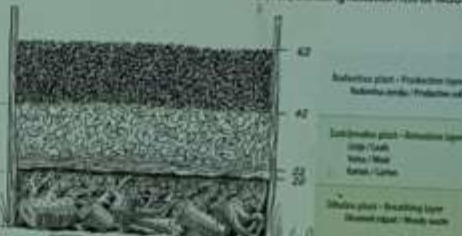

Visoke grede | High beds

Visina gred ni propisana, lahko je od 20 cm do 80 cm. Postavimo jih lahko kjerkoli. Leseni okvir naj bo iz hrasta, akacije ali kostanja. Za notranjo izolacijo grede uporabimo paropropustno folijo, flic, gradbeno folijo ali les.

The height is not recommended it can be between 20 - 80 cm. They can be placed anywhere. Wooden frame should be made of oak wood, acacia or chestnut. For internal isolation of bed we use water vapour permeable foil, felt, building isolation foil or wood.

vegetables

EKOSISTEMSKI PRISTOP

Zemljanka je trajnostni objekt

JAGODIČEVJE KOT PODPORA BIODIVERZITETI IN SAMOOSKRBA

JAPONSKE MALINE TRAJNICE BREZ OBDELAVE

SLIVE – DREVESA BREZ KEMIHALIJ

NEŠPLJE TRADICIONALNA VRSTA-ZDRAVJE

EKOSISTEMSKA PRIDELAVA

GOJENJE ZELENJAVE BREZ PREKOPAVANJA IN KEMIZIRANJA

PRIDELAVA Z NARAVO

UPORABA ZASTIRKE

A – ČE NIMAMO ZEMLJE, PARCELE, ZAČNO Z LONČKI IN ŠKATALMI

Zelišča in zelenjavo gojimo v posodah

Semena (redkvica) sejemo v sadilne platoje

3Sadimo in sejemo v staro embalažo in škatle

Uporabimo vreče kot enoletne sisteme

Uporabimo odsluženo opremo

Sadimo v dvignjene grede

Uporabimo stari les

PHOTO BY SUNNITE
sina.com/zhaojun1899

. Posadimo jagodičevje

Naredimo si visoko gredo sami

Uporabimo paleto

Uporabimo opeko

Uporabimo zidake

Uporabimo škatle

Naredimo gredo brez prekopavanja

Naredimo gredo v škatli

Naredimo si zimsko gredo.

Uporabljamozastiraje

Naredimo gomilasto grede

Gomilaste grede Hugel beds

Gomilaste grede so vertikalni način pridelave tam, kjer je zemlja zbita, premokra ali presuha, izprana ali onesnažena.

Hugel beds are vertical ways of production, where the soil is not appropriate (beaten, to wet, to dry, washed out, polluted)

- Rodovitna zemlja / Productive soil

80

Rodovitna plast
Productive layer

- Listje / Leafs
- Volna / Wool
- Karton / Carton

60

Zadrževalna plast
Retention layer

- Oleseneli odpad / Woody waste
- Veje / Branches
- Hlodi / Trunks
- Štori / Stumps

40

Dihalna plast
Breathing layer

25

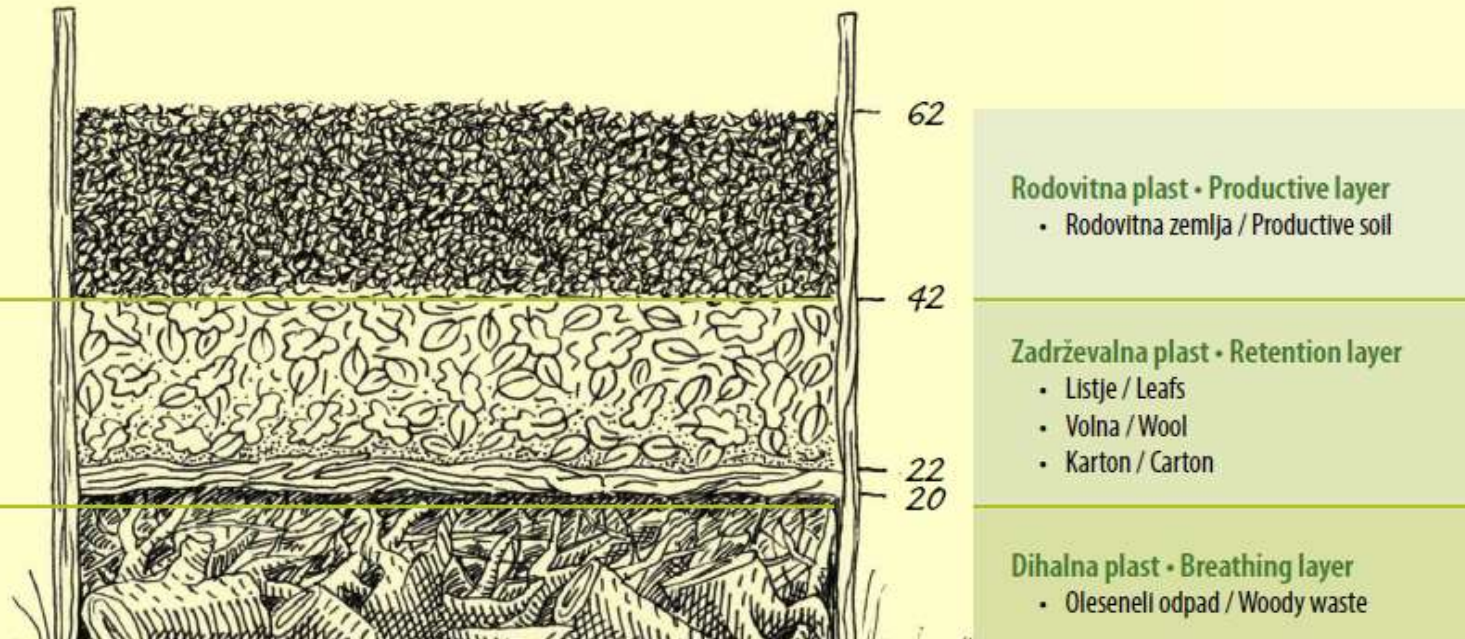
0

Visoke grede | High beds

Višina gred ni predpisana, lahko je od 20 cm do 80 cm. Postavimo jih lahko kjerkoli. Leseni okvir naj bo iz hrasta, akacije ali kostanja. Za notranjo izolacijo grede uporabimo paropropustno folijo, filc, gradbeno folijo ali les

The height is not recommended it can be between 20 - 80 cm. They can be placed anywhere. Wooden frame should be made of oak wood, acacia or chestnut. For internal isolation of bed we use water vapour permeable foil, felt, building isolation foil or wood.

Naredimo visoko gredo

Greda pogača – vrt brez prekopavanja

Cake bed- garden without digging

Na poljubno površino položimo plasti za zastiranje brez predhodnega prekopavanja.

Plasti nalagamo do saditve oz. setve, zgornja plast je vedno kompost. Na taki gredici najboljše rastejo rastline, ki rabijo veliko vode (paradižnik, paprika, buče, jajčevci, kumare), seveda pa lahko gojimo tudi vse ostalo.

On any surface we lay layer for weeding without previous digging. Layers are added until we seed or plant, upper layer is always compost. On such bed we usually grow plants that need a lot of water (tomato, pepper, pumpkins, eggplants, and cucumbers), of course other plants can be grown as well.

Naredimo gredo brez prekopavanja

Pripravimo si svoja semena

Naredimo si svoje sadike

Izdelajamo semenske kroglice

Poskrbimo za divje opraševalce

PRIVABIMO DIVJE OPRAŠEVALCE

Privabimo krastače in žabe

Posadimo stare tradicionalne sorte - NEŠPLJE

JAGODIČEVJE kot najbolj pomemben sadež

ŠMARNNA HRUŠICA

Šmarna hrušica so poimenovali to **čudovito grmovnico**, ki je lepa v prav vseh letnih časih, od pomladi, ko zacveti, poleti, ko se okiti z grozdastimi drobnimi jagodami, jeseni, ko se listje barva v tisočerih odtenkih rumene, oranžne in rdeče ter pozimi, ko počiva in čaka na pomlad. Tako lepa z obilico slastnega pridelka, pa tako redka na naših vrtovih.

Drobni plodovi niso samo za okras, ampak so tako okusni in zdravi, da prekašajo marsikateri sadež. Prvi dozorijo že junija in potem počasi sproti dozorevajo še kar nekaj časa. Bogati so z vitaminoma C in E, minerali železom, kalcijem in magnezijem, antioksidanti polifenoli in vlakninami.

KATERE DODATKE UPORABLJAMO
ZA VITALNO PREDELAVO SADJA?

Čudežne rastline!

„**Čudežne rastline**“ so tiste, ki v sebi vsebujejo učinkovine, ki posredno ali neposredno vplivajo na naše fizično in duhovno počutje, kar je posledica popolne skladnosti.

Ime čudežne uporabljamo zato, ker nas v resnici spremenijo v bolj vitalne, ko jih vključimo v pripravo hrane.

Vplivajo na naše **presnovne procese**, kar čutimo v povečani motivaciji, energijah vse centrov življenjske moči in v naši učinkovitosti – v rezultatih dela tako na fizični kot umski ravni.

Čudežne rastline vplivajo tako na fizično telo in odpirajo duhovne dimenzije, da lažje preidemo **na višje ravni zavedanja**.

Čudežne rastline so poznali že v davni preteklosti, danes jih samo znova prepoznavamo in uporabljamo.

AZTEŠKA SLADKA ZEL

Azteško sladko zelišče zelo stara zdravilna rastlina, ki so jo kot univerzalno zdravilo uporabljali Azteki.

Kot **zdravilno zelišče** se rastlina uporablja za pomirjanje kašlja, blagodejno vpliva na dihala.

Uporabna je tudi pri **prebavnih motnjah** in visokem krvnem tlaku.

Žvečenje listov blaži zobobol.

Azteška sladka zel deluje protibakterijsko, protivnetno in tudi proti glivicam.

BRŠLJANSTA GREVKULJICA

Pomaga **izboljšati našo naravno odpornost, deluje antibakterijsko**, zdravi dihala in dihalne poti, prehladna obolenja in astmo, čisti gnojna pljuča, zdravi vneta sečila, **pospešuje presnovo**, večja apetit, pozitivno vpliva na živčevje, blaži črevesne in želodčne tegobe, pomaga blažiti histerijo, deluje pomirjevalno, pomaga pri motnjah v jetrih, pri išiasu, zlatenici, celjenju ran, uničuje gliste, ureja nivo holesterola v krvi, pomaga pri ledvičnih kamnih in žolčnih kamnih, pomirja in mehča kožo (dodajamo kopelim), v pomoč je tudi pri preprečevanju in preganjanju celulitisa, poživlja, pospešuje presnovo.

Terapevtski vrtovi

KATERA ZNANJA IN IZKUŠNJE POTREBUJEJO MLADI DANES IN JIH LAHKO PRIDOBIMO S POMOČJO ŠOLKSEGA VRTA?

1. **ZAVEDANJE, KAJ JE ZDRAVA HRANA?** KJE RASTE? KAKO JO GOJIMO? ZAKAJ JE ZDRAVA?
2. **VODA KOT OSNOVA ZA ŽIVLJENJE:** KATERE LASTNOSTI JE TREBA POZNATI, KAKO JIH IZMERIMO?
3. **PRST KOT MEJA MED ŽIVLJENJEM IN SMRTJO:** KAJ JE PRST, KAKO NASTANE, KATERE LASTNOSTI MORAMO POZNATI? KAKO JIH PREPOZNAMO?
4. **PODNEBNE SPREMEMBE OKOLI NAS** IN KAKO SE PRILAGODIMO? KAKO PREPREČIMO, DA SE ZEMLJA NA VRTU NE IZSUŠI? KAKO POVEČAMO ZADRŽEVANJE VLAGE V TLEH?
5. **SAMOOSKRBA KOT STRATEŠKA NUJNOST VSAKE DRŽAVE:** KAKO PRIDELAMO SVOJO HRANO? NOVI PRISTOPI TRAJNOSTNEGA NAČINA PRIDELAVE HRANE. POMEN CELOVITE SAMOOSKRBE.
6. **SAMOOSKRBA NA 1 HA:** KAKO NA MALIH POVRŠINAH BREZ KEMIKALIJ DOSEČI VISOKO SAMOOSKRBO? SKRIVNOST VERTIKALNIH NAČINOV PRIDELAVE HRANE.
7. **ZELENA DELOVNA MESTA:** KAKO BOMO ŽIVELI V 21. STOLETJU TRAJNOSTNO?
8. **KROŽNO GOSPODARSTVO:** KO NI VEČ ODPADKOV IN VSE POSTANE NOVA SUROVINA. PRIMER KOMPOST, PERMAKULTURA
9. **NOVE ZNANSTVE SMERI:** EKOREMEDIACIJE = OŽIVLJANJE NARAVE IN DRUŽBE Z NARAVNIMI ZAKONITOSTMI IN PROCESI TER AGROEKOLOGIJA OD NJIVE DO KROŽNIKA PO SISTEMU KRATKIH DOBAVNIH VERIG, DIGITALIZACIJA ŽIVLJENJA, SOCIALNE INOVACIJE.
10. **BIODIVERZITETA, KULTURNA DEDIŠČINA, TRADICIJA, SODOBNO KUHANJE, NARAVNA LEKARNA...**

← ŠOLA →

↑ SEVER

Slika 1. Shema šolskega vrta omogoča vizualno predstavo o razpoložljivem prostoru.

Na šolskem učnem vrtu lahko interdisciplinarno povežemo različne vsebine in jih glede na starost otrok z aktivnimi pristopi približamo mladim.

V nadaljevanju so primeri aktivnosti, ki jih lahko izvajamo z učenci na učnem vrtu. Izhajam iz lastne prakse Učnega poligona za samooskrbo Dole, ker sem po desetih letih aktivnega izobraževanja mladih ugotovila, da kar je meni samoumevno, mladim ni. Pa tudi, da so mladi razpeti med številne obveznosti in da se nimajo časa poglobiti v posamezne aktivnosti. Tudi družinskih prenosov praks samooskrbe ni več, kot so bili včasih, se pa k sreči krepi zavedanje o pomenu prehranske varnosti tudi na državnem nivoju.

Vrt kot učilnica v naravi nam ponuja uporabo najbolj intenzivnih oblik izobraževanja, od obrnjenega učenja, pristopa odprtega prostora in do raziskovalnega dela.

Nanizane aktivnosti v nadaljevanju so izhodišča, ki jih boste glede na starost otrok, predhodne izkušnje in lastno motivacijo in spretnosti prilagodili. V pomoč vam bodo pri načrtovanju raziskovalnih nalog in samostojnih del učencev. Vse navedene aktivnosti sem preizkusila v praksi na Učnem poligonu za samooskrbo Dole.

Aktivnost 1: POSLUŠAJMO, KDO ŽIVI NA ŠOLSKEM VRTU

Tiho se sprehajamo po vrtu, hodimo med gredicami in poslušamo ptice, črčike, premikanje vej, lastne korake. Ali vse to slišimo tudi sicer?

Rezultat: učenci ugotovijo, da so zvoki različni, tako po izvoru kot po dolžini trajanja in intenzivnosti. Prepoznajo naj izvore zvokov in sklepajo na pomen živih bitij, ki ustvarjajo te zvoke.

PRIMERI AKTIVNOSTI NA VRTU

Aktivnost 2: OPAZUJMO ŽIVLJENJE NA VRTU

Že malo bolj podrobni pogled v zemljo, ali celo pod površino zemlje razkriva bogastvo življenja na vrtu.

Pripravimo tabelo in v njo vpišimo, kaj vse smo videli, koliko primerkov smo videli (npr. pikapolonica 3x, črni polž 1x in tako naprej). Učenci lahko spremljajo življenje v vrtu v skupinah, v dvojicah ali posamezno. Posebno pozornost namenimo temu, da se ne dotikajo vsake živalice, ampak da jo narišejo ali fotografirajo. Vse opažene živalce predstavimo celi skupini in razmišljamo o njihovih življenjskih prostorih.

Rezultat: učenci prepoznajo tudi bolj redke živalske vrste in njihovo vlogo v ekosistemu.

Slika 16. Živali v vrtu se nam približajo, ko začutijo, da jih želimo spoznati.

Aktivnost 3: BARVE, VONJI IN ZVOKI V ŠOLSLEM VRTU

Pri prepoznavanju rastlin in živali v vrtu uporabimo metodo z barvami, ki zahteva opazovanje in primerjavo. Zelišča se ločijo med sabo tudi po vonju, zato je kombinacija barve in vonja zanesljiva metoda prepoznavanja rastlin. Tudi ptice se ločijo po barvi perja, različni hrošči in žuželke pa tudi po zvoku, kar še posebej velja za ptice.

Rezultat: učenci se zavedajo heterogenosti življenja v vrtu in razvijejo radovednost do določenih barv, vonjev in zvokov, ki jih tudi oponašajo.

Aktivnost 4: KAKO TOPLO JE IN KOLIKO PADAVIN PADE V ŠOLSLEM VRTU?

Učenci lahko odčitavajo temperaturo s pomočjo termometra. Podatek o tem, kako toplo je oz. kako mrzlo je, lahko povežemo z vsakdanjim življenjem. Prav tako lahko izdelajo enostavne posodice iz embalaže in izmerijo v mm višino padavin. Podatek o količini padavin, ki ga slišimo po medijih pomeni, da na en m² pade na primer 10 mm padavin, kar je enako 10 litrov. Da bi učenci lažje razumeli te enote, je priporočljivo, da sami merijo količino padavin in potem sklepajo o pomenu vode za rastline in živali.

Rezultat: učenci se bodo začeli zanimati za uradne podatke o vremenu, bolj bodo slišali vremensko napoved in bolj bodo razumeli podnebne tipe.

Slika 18: Odčitavanje temperature je enostavna metoda za motivacijo.

Aktivnost 5: KAKŠNA JE PRST NA VRTU?

Poznavanje prsti je pomembno iz vidika izbire rastlin za sajenje. Večina rastlin potrebuje za rast rahlo zemljo, ki je tudi srednje vlažna, drobljiva in temnejše barve zaradi prisotnosti humusa. Zemlja na odprtih površinah se pogosto zbije in postane popolnoma trda. V takem rastišču ne morejo uspevati rastline.

Rezultat: učenci opazujejo barvo, vlažnost in drobljivost zemlje in razlikujejo med ugodno zemljo za rastline in manj ugodno.

Aktivnost 14: POSKRIBIMO ZA PTICE NA VRTU

Ptice imajo velik pomen pri uravnavanju ravnotežja v ekosistemu, zato so kazalec ogroženosti okolja. Na vrtu jim pripravimo slamo za gnezda tako, da jo natlačimo v stoječe skodelice in ptički si jo odnesejo na svoja mesta. Pomoč pozimi potrebujejo ptice, ki se ne selijo.

Rezultat: učenci spoznavajo ptice in njihove pogoje za življenje.

Slika 28: Lončki s slamo ostanejo prazni v nekaj dneh, saj ptice hitro znosijo slamo v svoja gnezda.

Aktivnost 15: PRIPRAVIMO SI ČAJ

Zelišča so zelo primerna za čaje, ob predpostavki, da je vrt na varnem mestu pred zunanjimi vplivi kot so promet in splošna dostopnost. Zato moramo že pri pripravi vrta paziti na zaščito pred prometom in drugimi ovirami. Za čaje lahko uporabimo skoraj vsa zelišča. Čaj pripravimo iz sveže ali suhe zeli. Čaje lahko tudi mešamo v mešanice in poudarimo okuse, ki so nam blizu. Sicer pa posušimo liste rastlin in jih shranimo v steklenem kozarcu.

Rezultat: učenci razvijejo interes do rastlin in se navajajo na pitje čaja

Slika 29. Kamilice preprečujejo vnetja in nas s svojimi cvetovi in vonjem razvedrijo.

6 ZAKLJUČEK

Imeti svoj vrt je danes velika priložnost, to je privilegij. Ker je samooskrba temelj varnosti vsake države, je še tako pomembno, da se naučimo biti samooskrbni čimprej. Zato je izobraževanje o samooskrbi izjemnega pomena. Samooskrba ni samo skrb za zdravo in dobro hrano, povezana je s socialnimi odnosi, ohranjanjem tradicije in tudi z gibanjem, rekreacijo in doživljanjem narave. Zato bi morali nameniti veliko skrb širšemu razumevanju pomena samooskrbe. Ker je samooskrba temelj trajnostnega načina življenja, imamo veliko priložnosti tudi v Mestni občini Maribor za tovrstne pristope. Zlasti aktualne so ureditve vrtov kot bivalnih prostorov, zato najdemo vse več ureditev v smeri vodnih vrtov z vrtnimi savnami, zemljanke na vrtu, sferični rastlinjaki in jurte. Bivanje v naravi pa postaja največja vrednota današnjega časa, ko nas dušijo digitalizacija, globalizacija in potrošništvo.

Slika 30. Zemljanka na vrtu omogoča popolno doživljanje narave.

Inštitut za promocijo varstva okolja

NAŠ VRT

Priručnik za življenje z vrtom

prof. dr. Ana Vovk Korže

MESTNA OBČINA MARIBOR

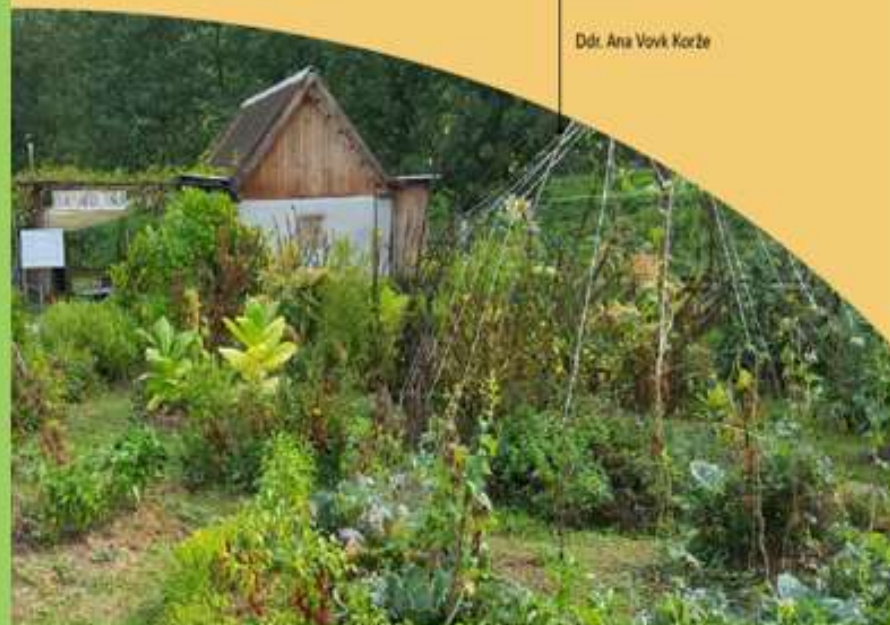

Inštitut za promocijo varstva okolja

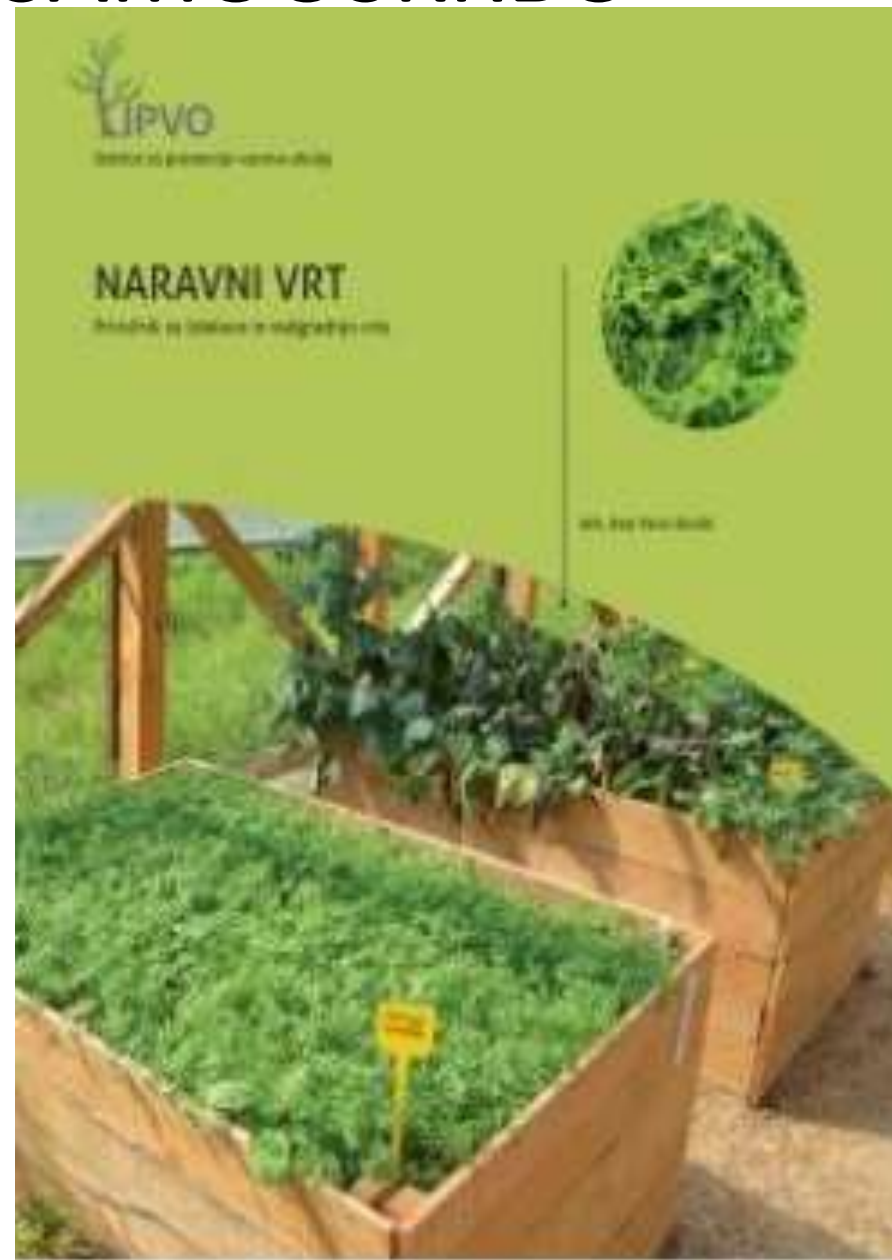
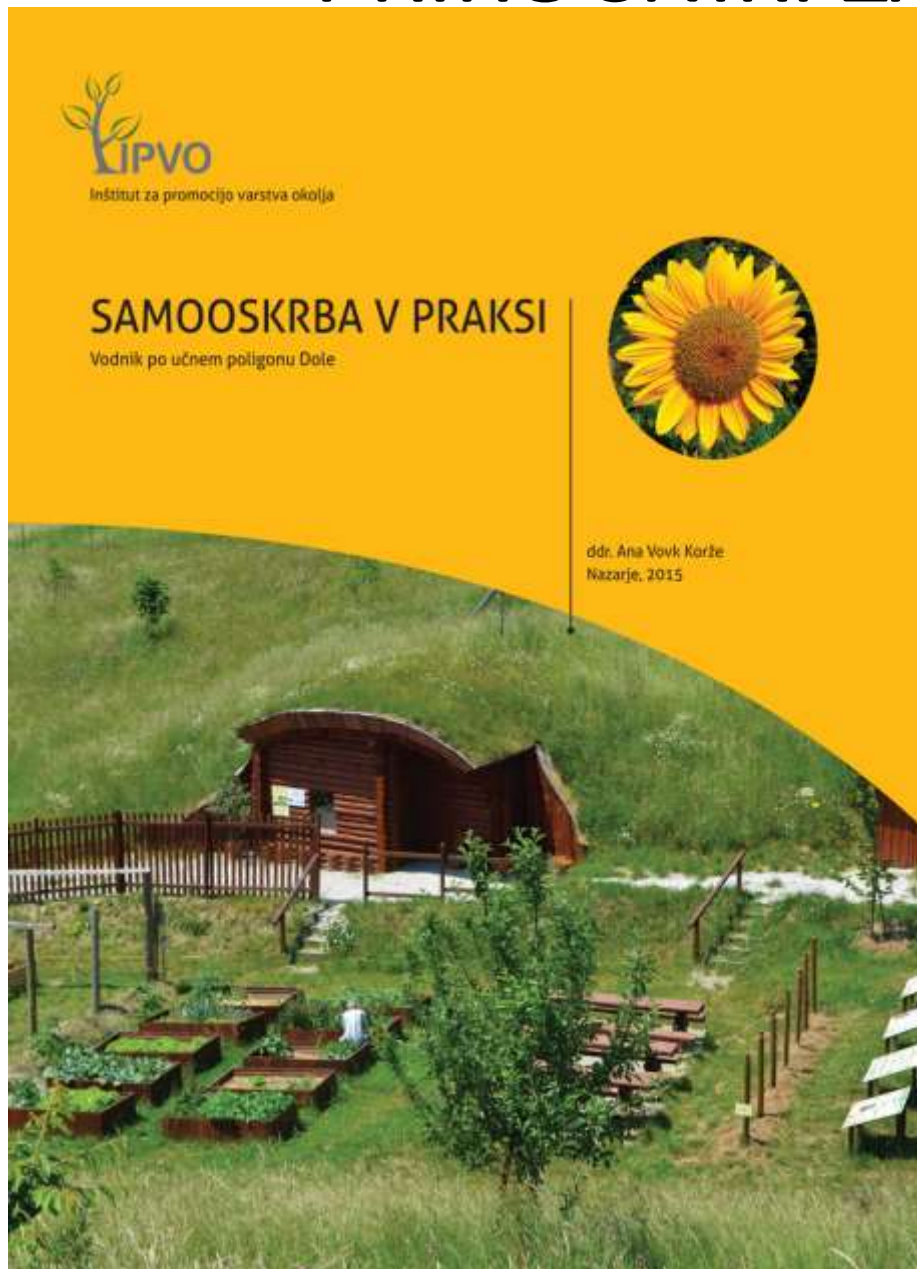
TRAJNOSTNI ŠOLSKI UČNI VRT

Dr. Ana Vovk Korže

PRIROČNIKI ZA SAMOOSKRBO

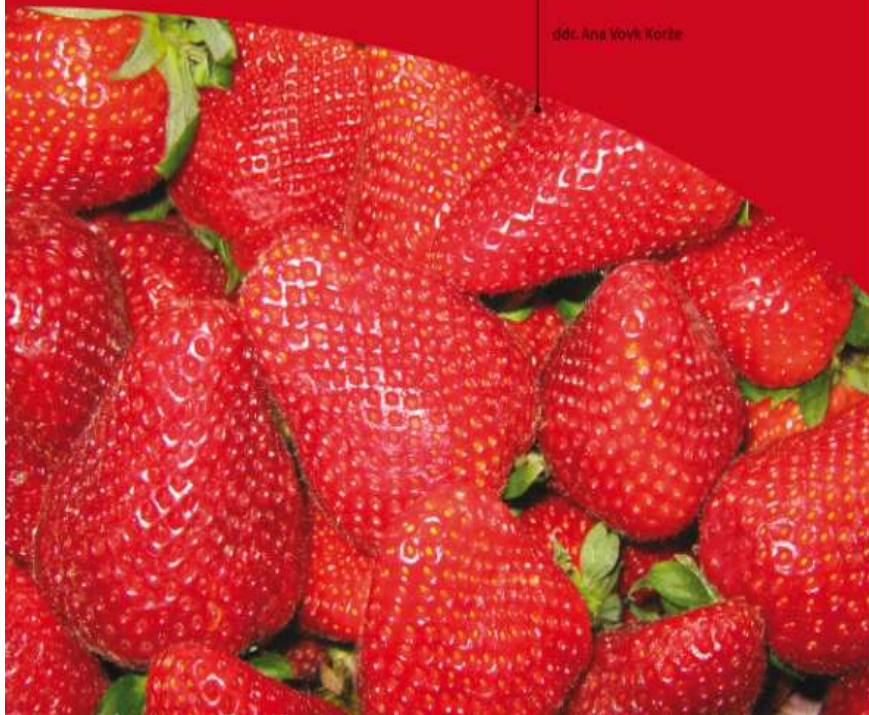
Inštitut za promocijo varstva okolja

ENOSTAVNA SAMOOSKRBA

Priručnik za lastno preslubo

ddr. Ana Vovk Korže

Inštitut za promocijo varstva okolja

RODOVITNA ZEMLJA

Priručnik za zdravo zemljo

ddr. Ana Vovk Korže

Filmi

[Samooskrba v praksi, ddr. Ana Vovk](#)

YouTube · Knjižnica Šmarje pri Jelšah
8. jul. 2022

[Večer v živo: ddr. Ana Vovk - Samooskrba](#)

YouTube · Večer portal
14. mar. 2022

[Samooskrbna svoboda v praksi - učni poligon Dole \(ddr. Ana Vovk\)](#)

YouTube · Nejc Volarič
29. okt. 2021

[Ana Vovk: Naučimo se biti samooskrbni](#)

YouTube · Bodi eko
25. feb. 2022

Ekoremediacije in podnebne spremembe
Cena: 10€

Ekosistemski pogled na prsti
Cena: 10€

Geografski pogled na problematiko vodovja v Aziji
Cena: 10€

Metodologija raziskovanja prsti
Cena: 10€

Učni poligon za samooskrbo Dole
Cena: 10€

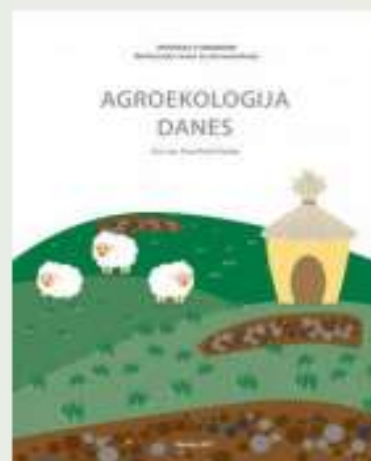
Priročniki in knjige

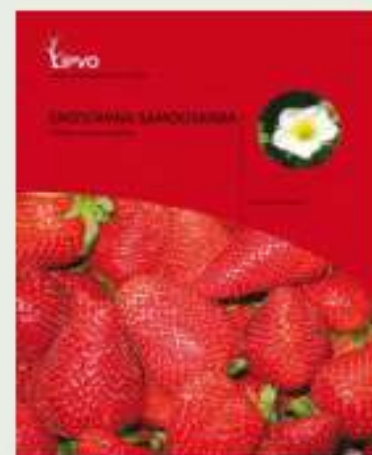
Rodovitna zemlja
Cena: 5€

**Ekoremediacije
okoli nas**
Cena: 15€

**Agroekologija
danes**
Cena: 15€

**Enostavna
samooskrba**
Cena: 5€

**Ekoremediacija
vodnih
ekosistemov**
Cena: 15€

Ekoremediacija

Naravni vrt

Samooskrba v

Prepoznavnost

Naravni čistilni

HVALA ZA POZORNOST

Ana Vovk